

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput VII. Reditur ad primum Hominem, & inquiritur, quomodo conditus
fuerit ad Imaginem Dei, & cum originali justitia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83642](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83642)

ligitur ex Psalmo 146. 9. ubi legimus Deum præbere escam *pullis corvorum invocantibus eum*. At non invocarent corvi Dominum, nisi anima spirituali præditi essent. Venit itaque interdum spiritus hominis ad corpora ferarum & volatilium.

8.
Solutio.

Resp. ad 1. Si animus Eliæ vere in Joannem migraverat, eccur interrogantibus Levitis Jo. 1. v. 21. num esset Elias, respondit, *non sum*, Itaque, ut Augustinus scribit Tractatu in Joannem quarto, *si figuram Præcursoris advertas, Joannes ipse est Elias: quod enim ille ad primum adventum, hoc iste ad secundum erit. Si proprietatem personæ interroges, Joannes Joannes, Elias Elias. Dominus ergo ad præfigurationem recte, ipse est Elias; Joannes autem recte ad proprietatem, non sum Elias.* Idem

scribit Tertullianus de Anima cap. 17. Hieronymus Epistola ad Algasiam 151. q. 1. & Gregorius hom. vii. in Evangelia. Pulli autem corvorum dicuntur Deum *invocare* metaphorice, quatenus clamitant crocitando: unde vertit Hieronymus *Filiis corvi clamantibus*. Atque Psalmista nobis providentissimam Dei curam hoc exemplo commendat. Pulli enim corvorum antequam plumescant, non pascuntur à parentibus, ut mos est volucrum ceterorum, & postea enutriti pelluntur è nido, & tamen quærunt à Deo escam sibi. Videatur Isidorus in xii. Etymolog. cap. 7. & Elianus lib. 2. Hist. Anim. cap. 49. Corvorum pullos magnus Augustinus interpretatur Gentiles, *Qui simulacra colere videbantur parentum suorum, & conversi sunt ad Deum.*

C A P U T VII.

Reditur ad primum Hominem, & inquiritur, quomodo conditus fuerit ad Imaginem Dei, & cum originali justitia.

S U M M A R I U M.

1. Status quæstionis.

2. & 3. Probatur, hominem factum esse ad imaginem Dei secundum animam.

4. & 5. Ostenditur, similitudinem Dei præter substantiæ intelligentis naturam, etiam dona virtutum, & O. gratiarum involvere.

à 6. usque ad 9. Propugnatur, Adamum cum gratia gratum faciente productum fuisse, licet id non sit definitum ab Ecclesia.

à num. 10. usque ad 15. Diluuntur contraria.

1.
Quomodo
primus ho-
mo conditus
ad imagi-
nem Dei,
& cum iusti-
tia originali.

P RIMUM hominem creatum esse ad imaginem & similitudinem Dei aperte Divina Scriptura testatur. Ad rationem imaginis requiritur, ut rem, cujus imago est, peculiariter repræsentet. Epiphanius ait Hæresi 70. incertum esse, an hæc imago in anima vel corpore sita sit: sed errasse scribunt cum Gregorio de Valentia disp. viii. quæst. 3. p. 1. Theologi alii. Quoniam vero Magister sententiarum in 11. dist. xvi. demonstrat auctoritate Augustini similitudinem non solum consistere in essentia, quæ immortalis & incorruptibilis est, verum etiam in amore virtutis, atque innocentia & justitia; etiam de originali integritate est disquirendum.

2. **PROPOSITIO. I.** Homo factus est ad imaginem Dei secundum Animam: & hæc imago in facultate intelligendi & volendi, atque in arbitrii libertate consistit.

Probatio. Etenim Genes. 1. 26. hominem creatum legimus ad imaginem Dei, ut præficeret *piscibus maris, & volatilibus celi, & bestiis, universæque terræ.* Atqui
R. P. Berti Theol. Tom. II.

homo ceteris animantibus præest non proceritate aut robore corporis, sed facultatibus animi. Ergo non in corpore, sed in animo Imago Dei sita est. Deinde conveniunt in hoc Ecclesiæ Patres, & Theologi; quorum princeps Augustinus lib. 24. contra Faustum cap. 2. inquit: *Eum ad imaginem suam non fecit, nisi secundum id quod interius est, non solum incorporeum, verum etiam rationale, quod pecoribus non inest.* Insuper lib. vii. ex libris Augustini de Trinitate, Patris, Filii, & Spiritus Sancti imaginem in mente ejusque notitia & amore peculiariter expressam ostendimus. Præterea, ut idem Augustinus docet in lib. 83. Q. 9. 51, inter creaturas omnes, *Quæ sapiunt Deo similitudine proxima sunt.* Et ratio est, quoniam creatura intellectualis, & sapientiæ capax & est, & vivit, & cognoscit, cum creaturæ aliæ aut non cognoscant, ut bruta, aut non vivant, ut lapides: ideoque substantia intelligens est id, quo nihil melius in creatura invenitur. Oportet ergo, ut imago Dei existat in Anima, per quam homo divinitatis

Q. 2

vinitatis

vinitatis substantiam, id est, plenitudinem effendi peculiari modo representat.

3.
Sequitur 1.

Ex quibus sequitur primo etiam Angelum, cum sit spiritualis substantiæ, & præditus vi intelligendi, ad imaginem Dei fuisse creatum, & quidem peculiari quadam ratione, cum majori intelligentiæ polleat acumine. Sequitur ulterius etiam mulierem in se imaginem Divinam referre, ut colligitur ex primo Geneseos 27.

Sequitur 2.

Ad imaginem Dei creavit illum, masculum & feminam creavit eos. Quamquam mulier rectissime appellatur ab Apostolo in priori ad Corinthios xi. 7. *gloria viri*, quatenus ex viro producta est, eique subicitur. Consequitur tertio hominem peccando imaginem Dei penitus non amittere, quoniam in eo non extinguitur lumen rationis, neque omnino perit liberi arbitrii facultas: tamen dum actu peccat, erratque extra rationis semitas, comparandus sit jumentis insipientibus, & fiat similis vanitati.

Sequitur 4.

Sequitur præterea hominem & Dei imaginem appellari, & ad imaginem Dei procreatum, ut distinguatur à Verbo, quod est Divinæ substantiæ perfectissima imago, & sapientia Patris, non creata, sed nata; nec diceretur recte ad imaginem Patris, quæ verba demonstrant imparem quamdam similitudinem. Legendus Augustinus xv. de Trinit. cap. 2. & 3. & Magister sent. in ii. dist. xvi. §. ultimo. Postremo sequitur Divinam imaginem etiam in corpore quodammodo relucere, ut idem Aug. docet in vi. de Gen. ad lit. cap. 12. & in i. de Genesi contra Manichæos cap. 17. *Omnium enim animalium corpora, sive quæ in aquis, sive quæ in terra vivunt, sive quæ in aere volitant, inclinata sunt ad terram, & non sunt erecta, sicut hominis corpus. Quo significatur etiam animum nostrum in superna, id est in aeterna spiritualia erectum esse debere. Ita intelligitur per animum maxime, attestante etiam erecta corporis forma, homo factus ad imaginem, & similitudinem Dei.* Atque poterunt hoc pacto conciliari Patres, qui etiam in corpore humano Divinam imaginem agnoverunt; ut in Dracontii Hexamerone:

Sed dominatorum dominator summus & auctor

Limavit per membra virum de pulvere factum:

Limus adhuc deformis erat; membratur in artus

Corporea species hominis celestis Imago.

PROPOSITIO II. Similitudo Dei præter substantiæ intelligentis naturam, etiam dona virtutum, divinarumque gratiarum munera videtur complecti.

Id innuunt primum sacre literæ. Nam Probatur ex Apost. ad Ephes. iv. 24. & ad Coloss. iii. Scriptura.

10. hortatur nos ad charitatem, & exercitia virtutum, ut spiritu renovemur *secundum imaginem Dei*, ad quam creatus est primus Adam. Igitur præter rationalem naturam quæ Dei imago est naturalis, impertitus est univerforum Creator homini gratiarum dona, in quibus splendet imago quædam supernaturalis, cuius causa nuncupamur Dei filii, eique speciali titulo similes. Ait etiam Joannes Epist. i. cap. iii. 2. quod in Patria *Similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est*. Divina ergo similitudo non qualemcunque cognitionem, sed supernaturalem, & sanctæ dilectioni conjunctam commonstrare videtur. Nec tamen hic sequitur primum hominem ab initio vidisse Deum facie ad faciem, ut quidam commenti sunt; non enim habuit plenitudinem beatitudinis, & charitatem adeo fervidam, ut non posset ad commutabilia bona converti, quomodo ipse probavit eventus. Similitudo ergo Patriæ in hoc est perfectior, quod iusti per liberum arbitrium excidere à charitate non possunt, orta ex manifesta visione Dei sanctæ dilectionis necessitate, quæ cum flexibili hominum viatorum arbitrio nequit connecti.

Etiam Patres similitudinem Dei in amoris virtutis constituerunt. Irenæus lib. i. adversus hæres. cap. 6. docet *imaginem haberi in plasmate, similitudinem vero assumi per spiritum*: hac autem improbos & carnalibus cupiditatibus deditos propria culpa carere. S. Hieronymus in Comment. ad cap. 28. Ezech. ait Dei similitudinem compleri *in baptismo*. S. P. Augustinus adversus Adimantum discipulum Manichæi cap. 5. eandem similitudinem apparere scribit *in dilectione inimicorum*: quod conforme est testimonio Evangelico Mat. v. vers. 45. Plura Patrum testimonia affert Bellarm. de Gratia primi hominis cap. 2. quibus *cogimur (inquirit) admittere non esse omnino idem Imaginem & similitudinem, sed imaginem ad naturam, similitudinem ad virtutes pertinere*. Quod & Magister docet memorata distinct. xvi. §. 4. & D. Thomas q. 93. art. 9. Suffragatur & ratio; nam similitudo addit ad rationem imaginis rectitudinem ac perfectionem, quæ proculdubio in creatura rationali est virtus & ordo dilectionis. Ex quibus infertur hominem peccando similitudinem Dei, non imaginem per-

perdidisse: unde Augustinus, qui in vi. de Gen. ad lit. cap. 27. & 28. scripserat *Adam imaginem Dei perdidisse peccato*, in 11. Retract. cap. 24. ita accipiendum esse animadvertit, *non tanquam in eo nulla remanserit, sed quod tam deformis, ut reformatione opus haberet.* Quam reformationem Apostolus in iustitia & sanctitate consistere non uno in loco declarat.

6. PROPOSITIO III. Adam cum gratia gratum faciente productus est: non tamen id ab Ecclesia definitum videtur.

Demonstrata est à nobis hæc thesis libro hujus x. cap. vii. Prop. secunda. Nunc de homine breviter confirmatur; cum producta ibidem argumenta sint homini Angelisque communia. Primo Apostolus ad Ephes. 4. 23. ait: *Renovamini spiritu mentis vestrae, & induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis.* Qui renovatur ad priorem conditionem regreditur. Prior ergo conditio hominis fuit in iustitia & sanctitate. Insuper Concilium Tridentinum sess. v. can. 1. definit: *Primum hominem Adam, cum mandatum Dei in Paradiso fuisset transgressus, statim sanctitatem & iustitiam, in qua constitutus fuerat, amisisse.* Præterea hæc est sententia Augustini, aliorumque Patrum rationi etiam consentanea, ut demonstratum est loco nuper citato de Angelis.

7. Secunda pars probatur. Jansenius de Grat. 1. hominis cap. 1. contendit spectare ad fidem ob allatam Tridentini definitionem. Sed hæc conjectura est valde infirma. Nam Estius in 2. dist. 25. respondet: *Aliud est creatum esse in sanctitate & iustitia, aliud in ea constitutum.* Constitui enim in ea potuit post creationem. Nam & in Paradiso constitutus, id est, positus fuit primus homo Gen. 2. non tamen in eo creatus. Unde satis liquet Patres Concilii Tridentini dum ita circumspexerunt locuti sunt, ut constitutum dicerent, non creatum aut conditum, studio voluisse abstinere à definienda questione inter Catholicos disputata, an homo fuerit creatus in gratia. Addit Juenin Tom. 3. Inst. dissert. 3. q. 1. Sacra Synodi jussu deletam fuisse vocem *Conditum*, quam illius Canonis editores primum inseruerant. Contendunt alii Concilium per *iustitiam & sanctitatem veritatis*, non habitualement gratiam intellexisse, sed rectitudinem originalem, quam sitam putant in recto ordine ac dominio rationis, nullo reluctante motu concupiscentiæ, necnon in libero arbitrio actuali gratia suffulto; quamutique rectitudinem merito primi peccati per-

didimus; nam etiam si nobis gratia uberior per Christum subministraretur, remaneret tamen concupiscentia ad agonem, quæ ex peccato est, & ad peccatum inclinat, ut eadem Tridentina Synodus docet proximo Canone quinto. Denique Cardinalis Pallavicinus lib. vii. Hist. Con. Trid. cap. x. testatur, *Patrum consilium fuisse se prorsus abstinere à supervacaneis articulis ab illis nimirum qui Catholicas inter scholas in dubitatione versantur . . . nec enim Synodus collecta fuerat ad decidendas opiniones, sed ad errores recidendos.* Quanti autem Scholastici scripserint primum hominem absque gratia habituali fuisse conditum, neminem puto ignorare.

8. Neque probatur hujus de Adamo confirmatio. condito in gratia sanctificante assertio- nis definitio Canone 19. Concilii 2. Arauscani, quem urget Bellarminus capite de Gratia primi hominis tertio, & Cl. Auctor Operis, quod inscribitur Mens Augustini lib. 1. cap. 4. Sunt autem Concilii verba ex Augustini Epistola sexta ac centesima: *Natura humana, etiam si in illa integritate, in qua condita est, permaneret, nullo modo se ipsam Creatore suo non adjuvante servaret. Unde cum sine gratia Dei salutem non possit custodire, quam accepit, quomodo sine gratia poterit reparare quod perdidit?* Quibus in verbis demonstratur tantum adversus Pelagianos necessitas gratiæ actualis ad consequendam salutem, & reparandas vires ad servanda ut oportet Divina præcepta ob Adæ culpam deperditas, argumentatione quam appellant Scholæ à fortiori. Neque irrefragabile monumentum subministrant verba Augustini lib. 1. de lib. arb. cap. 11. dicentis firmissima fide tenendum esse, *Hominem tam perfecte conditum à Deo, & in beata vita constitutum, ut ad ærumnas mortalis vite ipse inde propria voluntate delapsus sit:* Aut quod in synopsi fidei Monachi Scithæ, vel quod Fulgentius de Fide ad Petrum cap. 25. absque dubitatione credendum esse profitentur, *Primos homines, id est, Adam & mulierem ejus, bonos & rectos, & sine peccato creatos esse.* Respondere etenim poterunt antiquorum scholasticorum defensores ad perfectionem & rectitudinem originalem hoc tantum requiri, ut humana natura esset instituta absque ullo vitio & peccato, atque cum bona voluntate, & gratiæ sufficientis adjutorio, ut posset sibi habitualement charitatem comparare, & ad plenitudinem beatitudinis pervenire. Quamobrem nulla censura veteres Scholasticos per-

stringendos arbitramur : etsi rectitudinis ac sanctitatis nomine planiori sensu fatemur significari justificationem & gratiam, in qua permanentes jure quodam hæreditario consequimur beatitudinem. Hancvero assertionem nostram commemorato lib. 1. cap. vii. satis præmunivimus.

9. Quam specialia dona justitia originalis importaverit.

Profecto justitia Originalis præter gratiam habitualement alia dona complura importabat : idque ex eo constat, quod nemo filiorum Adæ in peccato conceptus dum baptismo abluitur, & gratia ac sanctitate exornatur, in hac vita assequitur primigeniæ institutionis uberissimam plenissimamque felicitatem. Assequeretur autem, si rectitudo originalis nihil fuisset præter gratiam gratum facientem. Itaque primus homo ita constitutus est bonus & rectus, ut in anima superni luminis illustrationem, & beatitudinem participaret; imperfecte tamen, & quomodo explanavi libro x. cap. viii. In qua beatitudine nulla rixa à se ipso adversus se ipsum turbatus atque tentatus sua secum pace fruebatur. Quamvis vero esset futuri casus ignarus, propterea quod plenitudo scientiæ & major abundantia charitatis futura erat merces arbitrii, si in accepta justitia stetisset; nulla tamen animiangebatur solitudine, cum non miserum fieri, & à tanta bonorum affluentia non cadere in sua potestate esse sentiret. In corpore pariter tranquillitate, securitate, & immortalitate fruebatur; nullo enim concupiscentiæ motu rationi contrario, nullaque rixa carnis integer animus gravabatur : atque licet mortalis factus conditione corporis animalis, erat immortalis beneficio Conditoris. Præerat etiam omnibus animantibus terræ, piscibus maris, & volatilibus cæli, ampliori etiam dominatu, quam modo exerceat non solum pecora & jumenta suis usibus subdita regendo, sed feris etiam imperando potentia non corporis, sed rationis. Atque hæc omnia manifesta reddentur capite libri hujus penultimo, ubi ostendam ignorantiam, concupiscentiam, & mortem non esse conditionem humanæ naturæ, sed pœnam peccati. Diluenda nunc erunt eorum objecta, quibus arridet veterum quorundam Scholasticorum opinio de homine in justitia quidem originali, sed non in gratia sanctificante creato.

10. Obiectio 1.

Ob. 1. Apostolus in 1. ad Corinth. cap. xv. 46. ait : *Factus est primus homo in animam viventem, novissimus Adam in spiritum vivificantem.* Adam ergo sine gratia, Christus in sanctitate & justitia creatus est. Confirmatur ex

eo, quod S. P. Augustinus in 11. de Genesi contra Manich. cap. 8. hoc Apostolico testimonio utitur ad probandum tunc spiritualement Adam fuisse effectum, cum in Paradiso, hoc est in beata vita constitutus præceptum etiam perfectionis accepit, ut verbo Dei consummaretur. Quod manifestius affirmat in libro Quæst. novi ac veteris testamenti q. 123. ubi eos refellit, qui putant primum hominem Spiritum Sanctum in sua conditione accepisse.

Resp. Apostolum disertis verbis loqui de resurrectione mortuorum; in qua corpus, quod seminatur in corruptione, surget in gloria, & quod seminat animale, surget spirituale : nos vero qui portamus imaginem hominis terreni portaturos imaginem cœlestis, dum resurgent mortui incorrupti, & corruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc immortalitatem. Est enim Apostolus eodem loco verborum suorum interpres. In eo ergo quod scriptum est, *Factus est primus homo in animam viventem, voluit Apostolus intelligi corpus hominis animale.* Spirituale autem quodammodo intelligendum esse ostendit, addendo, *novissimus autem Adam in spiritum vivificantem; proculdubio Christum significans, qui jam ex mortuis ita resurrexit, ut mori omnino deinceps non possit.* Ita Augustinus XII. de Civit. Dei cap. 23. Itaque distinguendum est antec. Factus est per Apostolum primus homo in animam viventem, id est, in corpus animale, vita præditum, sed natura mortale, quamvis non moriturum nisi peccasset, concedo : Factus est in animam viventem, videlicet, absque Divinæ gratiæ muneribus, & rectus perfectione naturæ, non sanctificationis ornatu, nego.

Ad verba Augustini deprompta ex libro 2. de Genesi contra Manichæos solent nostri respondere cum eximio Auctore librorum, quorum titulus est *Mens Augustini*, S. Patrem tradidisse simultaneam rerum creationem nullis temporum intervallis distentam, ideoque ordinem narrationis designasse, non autem rerum gestarum, sive discrimen posuisse inter id quod facit hominem animale, & quod illum spiritualement reddit, non inter tempus creationis, & justificationis. Non est tamen vera hæc responsio. Ea quippe creatio, qua homo in propria specie productus est, & positus in Paradiso, per Augustinum temporis intervallis fuit peracta, & ad simultaneam sex dierum operationem pertinet sola creatio hominis secundum causam

11. Solutio 1.

12. Solutio 2.

causalem rationem. Veruntamen (inquit S. Pater lib. vi. de Gen. ad lit. cap. 15. n. 26.) sic factus est homo, quemadmodum illa prima causa habebant ut fieret primus homo . . . secundum causalem rationem, in qua primitus factus est. Nam si aliter factus est, non illum Deus ita illorum sex dierum operibus fecerat: in quibus cum dicitur factus, ipsam causam utique fecerat Deus, qua erat suo tempore homo futurus. Et cap. 3. num. 5. scripserat: Huc accedit, quod etiam ipsa verba, quibus narratur quomodo Deus paradysum plantaverat, in eoque hominem quem fecerat collocavit, &c. satis nos admonent hæc non ad illam operationem pertinere, unde requievit in die septimo, sed ad istam potius, qua per temporum versus etiam nunc operatur. In ea ergo hominis productione commemorata secundo capite Genesis, & qua homo formatus est de limo terræ & positus in Paradiso, non solum reperitur rerum gestarum distinctio, sed etiam morarum temporalium: adeoque si Adam spiritalis effectus est eum primo præceptum accepit in Paradiso, fuit aliquando animalis, & nondum sanctificatione exornatus. Respondetur ergo Augustinum quod scripserat lib. 2. de Genes. contra Manich. retractasse lib. 1. Retract. cap. x. his verbis: Nec illud Apostoli, ubi adhibet testimonium de Genesi, dicens: Factus est primus homo Adam in animam viventem, sicut ille voluit, intellexi. Apostolus enim ad hoc adhibuit illud testimonium, ut probaret esse corpus animale: ego autem hinc putavi hoc esse monstrandum animale factum prius hominem, non corpus hominis solum. Hinc est, quod in vi. de Gen. ad lit. cap. 21. 22. 23. opinionem de homine creato prius animali, postea spiritali luculenter impugnatur, eodemque modo Apostolica verba exponit, quem nos paulo supra tradidimus.

13. Solutio 3. Librum Quæst. novi æ veteris Testamenti non esse Augustini tenent viri omnes eruditi, Bellarminus, Macedo, Alexander, PP. S. Mauri, Caveus etiam, & Oudin. Enimvero q. 2. scribitur mundum à Deo fuisse creatum ob Diaboli præsumptionem q. 21. feminam non esse ad imaginem Dei, q. 109. Melchisedech esse Spiritum Sanctum, aliaque plura digna notis, severisque castigationibus. Respondet tamen S. Thomas q. 95. art. 1. legi in eodem libro fuisse aliquo modo in Adam Spiritum Sanctum sicut in aliis iustis; non tamen quomodo nunc est in fidelibus, qui sta-

tim post mortem æternæ vitæ percipiunt hæreditatem.

Opponit celebris Commentator Ægidii Fridericus Gavardi Tom. 3. quæst. 14. viii. art. 2. Si Adam in gratia sanctificante creatus fuisset, quantum ad spem attinet futuri boni fuisset magis beatus, quam iustus in statu naturæ lapsæ. Hoc autem falsum est. Non ergo fuit Adam conditus in gratia. Ad hæc: adversatur superior assertio Augustinianæ doctrinæ. Primo quoniam S. Pater de corrept. & grat. cap. x. scribit: Erat adhuc quod eorum adderetur beatitudini, si per liberum arbitrium in veritate stetissent, ut magna per Spiritum Sanctum data abundantia charitatis cadere ulterius omnino non possent. Sed gratia habitualis est inhabitatio Spiritus Sancti. Ergo gratiam habitualement Angeli & primus homo accepturi erant, si per liberum arbitrium in veritate stetissent. Deinde cap. xi. ait S. Pater: Prima gratia est, qua fit, ut habeat homo iustitiam si velit. Poterat ergo Adam habere iustitiam, sed non habuit. Ulterius docet eodem loco Augustinus Detum primo homini fuisse largitum Adjutorium sine quo non. Hoc adjutorium non est gratia sanctificans, sed actualis sufficiens. Solam ergo sufficientem gratiam in prima conditione habuit Adam. Insuper lib. xii. de Civit. Dei cap. 9. docet, non ad solos sanctos homines pertinere, verum etiam de Sanctis Angelis dici posse: quod charitas Dei diffusa sit in eis per Spiritum Sanctum. Itaque charitas habitualis non omnibus Angelis principio collata fuit. Denique homo in eo peccavit, quod appetiit Dei naturam ac sapientiam: non ergo Divinæ naturæ particeps erat per gratiam.

Resp. ad primum, Adam in statu innocentie maiorem beatitudinis spem habuisse, quatenus ignarus erat futuræ miseriæ, & non mori & non miserum fieri erat in sua potestate, atque si per liberum arbitrium in accepta iustitia perseverasset, plenitudinem beatitudinis consecutus fuisset sine ullo mortis & infelicitatis experimento. Quatenus vero iustis conferatur gratia per Jesum Christum, qua non solum donatur perseverantiæ potestas, sed etiam felicitas perseverantiæ, est in homine lapso vividior spes, dum interim non latiore, sed potentiore gratia fulcitur. Augustinus hæc expressis verbis docet de Corrept. & Grat. cap. x. & xi. Neque ait Angelos per liberum arbitrium promeruisse Spiritum Sanctum, sed maiorem abundan-

14. Objectio 2.

15. Solutio.

dantiam charitatis, scilicet charitatem consummatam, sive plenitudinem beatitudinis, ut cadere non possent ulterius, & hoc certissime scirent. Quare non gratia, sed gloria fuit Angelis, & futura erat homini, dummodo in veritate stetit, merces arbitrii. Dum ait Magnus Doctor primam gratiam fuisse ut homo haberet iustitiam si vellet, demonstrat discrimen inter gratiam actualem Conditoris, & Redemptoris, quarum una dat posse, altera dat etiam velle, & carnis voluntatem contraria concupiscentem voluntate spiritus vincit. Quod paullo post explicans inquit: *Tunc ergo dederat homini bonam voluntatem, in illa quippe eum fecerat qui fecerat rectum. Dederat & adiutorium, sine quo in ea non posset permanere si vellet.* Idem est ergo posse habere iustitiam, ac posse per adiutorium actualis gratiae acceptam rectitudinem perseveranter tenere. Atque his excutitur altera Gavardi argutatio: non enim Augustinus ait collatum Adæ solum adiutorium sufficiens, sed ulterius bonam voluntatem, & statum rectum ac sine vitio, in quo si permanere voluisset, re-

cepisset debitam cum Angelis sanctis mercedem, plenissimam scilicet beatitudinem. Status autem ille rectus & sine vitio, in quo permanendo pervenitur ad gloriam, est conditio sanctificationis & gratiae: quam ad Sanctos Angelos pertinere cum debita laude Creatoris confitemur, ut cap. ix. libri de Civit. Dei xii. declarat Augustinus; nam sine bona voluntate, hoc est Dei amore, nunquam illos fuisse credendum est. A qua bona voluntate cum mali sponte defecerint, non habent charitatem, per quam Deo adhæreant: habuerunt tamen, quia simul ac facti sunt, ei à quo facti sunt amore cum quo facti sunt adhæserunt. Atque hæc omnia sunt ex iisdem locis, quæ ex Augustino opponuntur, de prompta. In solutione vero ultimi argumenti lectorem non moror; nam gratia sanctificans & participatio Divinæ naturæ non efficit quin possit homini irreperere amor propriæ potestatis, & superba præsumptio, nisi summum bonum, cui amore adharendum est, perspicua cognitione videatur in gloria.

C A P U T VIII.

Primo homini etiam gratiam actualem fuisse collatam, sed ei necessariam non fuisse ad perseverandum ab intrinseco efficacem & prædeterminantem.

S U M M A R I U M.

1. Status quæstionis.
2. 3. & 4. Probatur, Adamo præter gratiam Sanctificantem etiam actualem à Deo fuisse collatam.
5. & 6. Solvitur obiectio.

à num. 7. Usque ad 10. Propugnatur, Adamum ad perseverandum non indiguisse adiutorio gratiæ prædeterminantis.
à num. 11. Usque 25. Enervantur contraria fundamenta.

1.
De gratia
actuali.

GREGORIUS Ariminensis in 2. Sent. dist. xxix. q. 1. concl. 3. in eo potestatem supernaturaliter operandi, quam habuit Adam, à præsentī statu corruptæ per peccatum naturæ distinguit, quod innocens homo adiutorio habitualis gratiæ per liberum arbitrium, ejusque nativam ac naturalem potentiam poterat perseverare ac mereri, absque speciali actualis gratiæ adiumento; quod infirmis & perduelli cupiditate laceffit hominibus est maxime necessarium. Hanc authentici Doctoris sententiam ita nostrates solent interpretari, ut quamcunque actualis gratiæ largitatem à prima innocentis creaturæ conditione Gregorius excluferit: cum

tamen possit intelligi de gratia, sive auxilio efficaciter excitante, ac faciente ut homo reipsa uteretur habitu iustitiæ & generalis influentiæ & præmociónis: quo speciali auxilio Adam non eguisse etiam Bellarminus defendit in libro de gratia primi hominis cap. 4. citato cum aliis insignioribus scholasticis ipso Gregorio. Nos, quoniam non sumus de verborum sensu nimis solliciti, ad res animum convertentes illud inquirimus, num Adam præter gratiam sanctificantem, etiam actuali donatus fuerit; & an ad actum perseverandum indiguerit adiutorio prædeterminante, pro quo inter Scholasticos plures doctique viri decertant. Quæ duo alibi à nobis discussa qui-